MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№2

2026
fevral

Milliy nashrlar

OAK: https://oak.uz/pages/4802

05.00.00 - Texnika fanlari
08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

ISSN: 3060-463X

Elektron nashr, 924 sahifa.
2026-yil, fevral

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Bosh muharrir:
Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:
Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor
Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor
Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,
Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent
Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)
Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.
Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor
Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik, fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikasiya va kompyuter tizimlari, telekommunikasiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

MUNDARIJA

RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR BANKLARIDA RISK-MENEJMENTNING TASHKILIY MODELLARI....26
Madaminov Bekzod Allayarovich

“HUDUDGAZTA’MINOT” AJ DA AMALGA OSHIRILGAN LOYIHALAR SAMARASI....32
Shukurillaev Jahongir Botir o‘g‘li

HARBIY XIZMATCHI AYOLLARNING MAXSUS KIYIM SIFATIGA QO‘YILADIGAN DASTLABKI TALABLARNI SHAKLLANTIRISH....37
Abduraxmanova N.D., Mirtolipova N.X., Nasirullayeva G.S.

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРОБЛЕМЫ НЕСПЕЦИФИЧЕСКОГО ЯЗВЕННОГО КОЛИТА У ДЕТЕЙ....42
Закирова Бахора Исламовна, Каримов Достон Рустам угли

ОЦЕНКА ВОЗДЕЙСТВИЯ ФИСКАЛЬНЫХ И КРЕДИТНЫХ ИНСТРУМЕНТОВ НА РЫНКИ ВЫСОКОЛИКВИДНОЙ ПРОДУКЦИИ И ЕСТЕСТВЕННЫХ МОНОПОЛИЙ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН....48
Бекзод Умматов

ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА....55
Вахидов Азизжон Саиджонович

SUG‘URTA FAOLIYATIDAGI MOLIYAVIY RISKLAR: BAHOLASH VA MINIMALLASHTIRISH STRATEGIYALARI....58
Xalikulova Shirin Utkir qizi

“ANDIJONDONMAHSULOT” AJ MISOLIDA XARAJATLARNING STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI: AMALIY TAHLIL VA TAKOMILLASHTIRISH TAVSIYALARI....62
Xayitboyeva Laylo Oybekovna

XORIJIY MAMLAKATLARNING NORASMIY IQTISODIYOT DARAJASINI PASAYTIRISHDAGI TAJRIBASI....66
Alimardonov G‘ayratjon Nuraliyevich

XO‘JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA BARQARORLIK HISOBOTLARI AUDITINI SHAKLLANTIRISH....72
Xolikov Ravshan Anvar o‘g‘li

PUL - KREDIT SIYOSATINING TRANSMISSION MEXANIZMINI RIVOJLANTIRISH....76
Obidova Zilola Ikromjon qizi

HOMILADORLIK DAVRIDA AYOLLARDA UCHRAYDIGAN GESTOZLI KATARAL GINGIVITNI KOMPLEKS DAVOLASHNI OPTIMALLASHTIRISH....81
Nomurodova Farangiz Lazizovna

AGRAR KORXONALARDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA INVESTITSIYA MEXANIZMLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA RIVOJLANTIRISH YO‘NALISHLARI....87
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich

YOSHLAR TADBIRKORLIGI VA KICHIK BIZNES IQTISODIYOTINI TA’MINLASHDA INFRATUZILMALARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI....92
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI BAHOLASH METODOLOGIYASINING MAZMUNI VA TAMOYILLARI....96
Mavrulov Ravshan Nematjonovich

УПРАВЛЕНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫМИ КОММУНИКАЦИЯМИ В ПРОЕКТАХ 101
Носирова Гулираъно Абдулазиз кизи

DAVLAT BUDJETI JARAYONIDA MONITORING VA MOLIYAVIY NAZORATNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 107
Yax'yayeva Dilfuza Bagdatovna

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 111
Axmedov Sanjar Temur o'g'li

RAQAMLI MOLIYA TEXNOLOGIYALARI EVOLYUTSIYASINING ISTIQBOLLI YO'NALISHLARI VA YUZAGA KELISHI MUMKIN BO'LGAN XATARLAR TAHLILI 117
Ko'chimov Jahongir Shuxrat o'g'li

GAZ VA GAZ KONDENSATINI YIG'ISH VA TAYYORLASH TIZIMLARI UCHUN ZAMONAVIY LOYIHALASH USULLARI TAHLILI 123
Abdirazakov Akmal Ibragimovichб Namozov Og'abek Maxmud o'g'li

AGILE PROJECT MANAGEMENT IN THE DIGITAL ERA: STRATEGIES, FRAMEWORKS, AND BEST PRACTICES FOR SUCCESS 128
Utkirova Maftuna Murodjon qizi

O'ZBEKISTON EKSPORTYOR KORXONALARINING YANGI BOZORLARGA CHIQISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH HOLATI VA MUAMMOLARI 134
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li

TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 139
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li

TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY JIHATLARI 144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich

OPTIMIZATION OF ROADSIDE AUTO CAMPING SITES (REST AREAS) ON HIGHWAYS USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE: INFRASTRUCTURE GAPS AND CORRIDOR-BASED EVIDENCE FROM UZBEKISTAN 150
Akramov Akbarjon Akmal ugli

QURILISH KORXONALARIDA INNOVATSION MARKETING YONDASHUVLARINING AHAMIYATI 156
Aminov Abbos Mo'minboy o'g'li

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA AHOLI ISH BILAN BANDLIGI SAMARADORLIGINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLAR 160
Abdusaidov Akmal Abduvaliyevich

MINTAQADA XUSUSIY TIBBIYOT MUASSASALARIDA MARKETING STRATEGIYASI 165
Yakubov Temur G'anibekovich

AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI IFODALOVCHI STATISTIK KO'RSATKICHLAR TIZIMI 169
Siroj Zarina Rustambekovna

AXBOROT MAHSULOTLARI BIZNESINING YAIM VA BANDLIKKA TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL 176
Abdullayev Abdulla Fayzulla o'g'li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI 181
Ziyodullayev Qahramon

ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТЬ: ПОЛЬЗА ДЛЯ ЭКОНОМИКИ И ЭКОЛОГИИ 185
Хамдамова Гавхар Абсаматовна

O'ZBEKISTONDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISHNING MOLIYAVIY VOSITALARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI 191
Mamatov Baxodir Quldoshovich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

KO‘P QIRRALI VALLARNING SHAKLLANTIRISH METODLARI VA USULLARINI TAHLIL QILISH 197
Xasanov Bobirmirzo Maxmudali o‘g‘li, Valixonov Dostonbek Azim o‘g‘li, Alibekov Rasulbek Qanotbek o‘g‘li

MINTAQA SANOATINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNNING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 205
Abdinazarov Xusan Shaymanovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUG‘URTA BOZORINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH 209
Nomozova Qumri Isoyevna

XALQARO STANDARTLAR TALABLARI ASOSIDA AUDITORLIK TEKSHIRUVINI TASHKIL ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI....216
Akromov Shohrux Shuhrat o‘g‘li

QASHQADARYO VILOYATIDA XIZMATLAR SOHASINING RIVOJLANISHNI TARTIBGA SOLISH TIZIMI 221
Achilova Firuza Kurbanovna

BANK MENEJMENTIDA INKLYUZIV MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI, TAMOYILLARI VA STRATEGIK AHAMIYATI 225
Rajabov Oybek Panjievich

MINTAQADA OLIY TA’LIM TIZIMINING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA’SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH....229
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o‘g‘li

MAISHIY XIZMATLAR SOHASIDA INNOVATSION KLASTER MODELINI JORIY ETISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI....235
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI BOSHQARISH 240
Xatamov Nurbek Ochildiyevich, Sharifi Abdul Fatah

MOLIYAVIY REJALASHTIRISHNING AMALDAGI MUAMMOLARI VA ULARNI YECHIMI YUZASIDAN TAKLIFLAR....245
Pardayev Jamshid Muzaffarovich

TIJORAT BANKLARI LIKVIDLIK RISKLARINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI....251
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o‘g‘li

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH....257
Karimov Shohruh Boydulla o‘g‘li

“O‘ZBEKISTON TEMIR YO‘LLARI” AKSIYADORLIK JAMIYATINING HISOBOTLARINI XALQARO STANDARTLARGA TRANSFORMATSIYA QILISH....262
Astanov Zafar Murodillayevich

QARAMA-QARSHI AYLANUVCHI IKKI ROTORLI SHAMOL TURBINASINING MATEMATIK MODELI 266
Pirmatov Nurali Berdiyarovich, Bekishev Allabergen Yergashevich, Saodullayev Abror Saypullayevich, Qurbonov Najmiddin Abduxamidovich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA KICHIK VA O‘RTA BIZNESNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 272
Norboyev Sarvar Azodovich

O‘ZBEKISTONDA TRANSPORT SOHASIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING IQTISODIY AHAMIYATI....277
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o‘g‘li

ANALYSIS OF UZBEKISTAN’S MAIN ECONOMIC INDICATORS AND GDP GROWTH....283
B.Beknazarov

SOTISH JARAYONIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR VA MARKETING TADQIQOTLARINING INTEGRATSIYASI 288
Abduxalilova Laylo Tohtasinovna

ПРИМЕНЕНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В АУДИТЕ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ И УЗБЕКСКИЙ КОНТЕКСТ 294
Мегноров Алмардон Абдирахмонович

RISK MANAGEMENT STRATEGIES IN UNCERTAIN ECONOMIC ENVIRONMENTS: A GLOBAL COMPARATIVE STUDY 302
Nigmatova Malika

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY ASOSLARI....307
Hamrayev Maqsudjon Saidaxmadovich

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDA AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH MASALALARI 311
Mamajonova Gulbaxor Toxirjon qizi

АВТОМАТИЗАЦИЯ АУДИТОРСКИХ ПРОЦЕДУР НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ: ВЛИЯНИЕ НА КАЧЕСТВО АУДИТОРСКИХ ЗАКЛЮЧЕНИЙ 316
Киличева Ф.Б.

MAISHIY TEXNIKA EKSPORTIDA YASHIL IQTISODIY SAMARADORLIKNI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 320
Kushmanova Mahbuba

GAZ TA'MINOTIDA YO'QOTISHLARNI KAMAYTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI 324
Xamidov Xayriddin Faxritdinovich

DAVLAT AKTIVLARINI XUSUSIYLASHTIRISHNING MINTAQA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRINI BAHOLASH (QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA)....329
Sharapov Farrux Shomuratovich

КРИТЕРИИ ОТБРАКОВКИ ЭКСТРУЗИОННЫХ АЛЮМИНИЕВЫХ ПРОФИЛЕЙ ГРУППЫ ALMGSI ПО МАКРОСТРУКТУРНЫМ ПРИЗНАКАМ В ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ УСЛОВИЯХ 333
Ибрахимов Фаррухжон Фарходович

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DEBITORLIK QARZLARI VA FAKTORING OPERATSIYALARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 336
G'oziyeva Mokhira Rustamovna

KULTIVATOR YUMSHATKICH PANJALARI O'TMASLANISH DARAJASINING ISH KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI 345
Quvondiqov Yoqub Tursunbaevich, Nuraliyev To'lqin Alimardanovich

SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA INNOVATSION STRATEGIYANI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR 352
To'g'onov Ibroximxo'ja

TMK KORXONASI SHAROITIDA R6AM5 MARKALI TEZKESAR PO'LATDAN TAYYORLANGAN PARMA UCHUN TERMIK ISHLOV BERISH REJIMI 358
Djalalova Sevara Toxtamuratovna

РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ 362
Шоев Алим Халмуратович

TRANSFORMATSIYA VA XUSUSIYLASHTIRISH OMILLARINING BANK SAMARADORLIGI KO'RSATKICHLARIGA TA'SIRI 367
Umirzoqova Aziza Olim qizi

SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH 372
Ismatov Raxmatilla Oltinovich

RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI TADBIRKORLIK SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA....376
Yoqubjonov Ibrohim G'olibjon o'g'li

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

BANK TIZIMIDAGI AKTIVLARINING UNUMDORLIGINI OSHIRISH BO'YICHA STRATEGIK YONDASHUVLAR 379
Sadikov Q.M.

СЦЕНАРНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ПОВЫШЕНИЯ ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТИ ОТРАСЛЕЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ НЕОПРЕДЕЛЁННОСТИ И СТРУКТУРНЫХ ПРЕОБРАЗОВАНИЙ 383
Муслимова Ф.С., Хашимова Н.А.

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIBBIY XIZMATLARNI TAQDIM QILISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 390
S.M. Raximova

YANGI O'ZBEKISTONDA OLIY TA'LIM MUASSASALARI AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH MODELI....395
Qurbanova Muazzam Fazliddinovna

IQTISODIYOTNING TRANSFORMATSIYALASHUVI JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING TAHLILI 399
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA EKSPORTNI RAG'BATLANTIRISH MASALALARI 404
Abdug'aniyev Murodjon Shavkat o'g'li

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING INNOVATSION FAOLIYATINI INVESTITSIYALAR YORDAMIDA QO'LLAB-QUVVATLASH....408
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich

FRANSUZ TILIDA FE'L SEMANTIKASINING KO'PMA'NOLILIK VA BIRMA'NOLILIK ASPEKTLARI 412
Jo'rayeva Malohat Muhammadovna, Bekmetova Munisa Karimbayevna

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA ASOSIY KAPITALGA KIRITILGAN INVESTISIYALARDA CHET-EL INVESTISIYASI VA KREDITLARINI ROLI 418
Sultanov Anvar Abdullaevich

INSON QON TOMIRLARINING TARMOQLANISHINI L-SISTEMALAR ASOSIDA HOSIL QILISH ALGORITMNI ISHLAB CHIQISH 423
Boliyeva Dilrabo Nurbek qizi

YASHIL IQTISODIYOT LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT–XUSUSIY SHERIKLIK (DXSH)NING AHAMIYATI 429
Ergashev Axmadjon Maxmudjon o'g'li

NAMANGAN VILOYATIDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI 434
Otayor Usmonaliyev

TIJORAT BANKLARIDA VALYUTA ARBITRAJI VA UNING MOHIYATI....440
Yaxyayev Ziyodilla Lutfullayevich

TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA SOHASINI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI....443
Mirzaraximova Aziza Azimdjanovna

DON VA UN MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA MARKETING FAOLIYATINI BOSHQARISH XUSUSIYATLARI....450
Boyjigitov Sanjarbek Komiljon o'g'li

SURXONDARYO VILOYATIDA TUXUM ISHLAB CHIQARISHNING JORIY HOLATI TAHLILI 454
Ismoilov Zuhriddin Sayitqulovich

ZAMONAVIY TURAR-JOY ME'MORCHILIGIDA MILLIYLIK VA AN'ANAVIYLIKNING O'RNI VA AHAMIYATI 459
Toshniyozov Otabek Hakimovich

MARKAZIY QIZILQUM FOSFORIT RUDALARIDAN QIMMATBAHO KOMPONENTLARNI KOMPLEKS AJRATISH TEXNOLOGIYASI 464
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Ruzibayeva Dildora Akramovna, Xushvaqtova Dilshoda Shavkat qizi

BANKLARDA CHAKANA KREDITLASH JARAYONLARINI RAQAMLASHTIRISH TARTIBI 470
Axmedova Dilrabo Kurbondurdi qizi

TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNI QO‘LLAB-QUVVATLASHNING XALQARO MODELLARI HAMDA ULARNING AMALIY AHAMIYATI 476
Nodirbek Shavkatovich Mirzaaxmedov

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIDA XOTIN-QIZLARNING BOSHQARUV KARYERASI: MOHIYATI, ZARURIYATI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 483
Abduraxmonova Feruzabonu

ASOSIY KAPITALGA INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISHNING RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLAR TAJRIBALARI..........489
Xoshimov Sobir Murtazayevich

QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQARUVCHI KORXONALARDA MARKETING FAOLIYATINING TASHKILIY TUZILMASINI OPTIMALLASHTIRISH 495
Uzakova Umida Ruziyevna

OLIY TA’LIMNI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGI VA PROFESSOR-O‘QITUVCHI–TALABA NISBATI O‘RTASIDAGI IQTISODIY BOG‘LIQLIK..........502
Dusanov Salim Mamarasulovich

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ВНЕДРЕНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СИСТЕМЫ AML: АНАЛИЗ ПРАКТИК ВЕДУЩИХ БАНКОВ И СТРАН СНГ 507
Рашидов Авазбек Рахимович

BOJXONA TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR TAHLILI 516
Radjapova Latofat Sardorovna

DEFORMATSIYALANUVCHAN STANDART CHIZIQLI QATTIQ (STANDARD LINEAR SOLID MODEL, SLS) MODEL ISHLAB CHIQISH VA SONINI TAHLIL QILISH 523
Ahmadov Ilhom Aktam o‘g‘li, Faxriddinova Rayhona Vahobjon qizi, Rustamova Ruxsora Kamtar qizi

ВЛИЯНИЕ КЕРАМИЧЕСКИХ КОМПОЗИЦИОННЫХ ПОКРЫТИЙ НА ТЕПЛОВУЮ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КАМЕННОГО ТЕПЛОАККУМУЛЯТОРА В СОЛНЕЧНО-АССИСТИРОВАННЫХ БИОГАЗОВЫХ УСТАНОВКАХ 530
Д.М. Жураханов

O‘ZBEKISTONDA ISLOMIY MOLIYA TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING KELAJAKDAGI IMKONIYATLARI..........537
Akbarov Husniddinjon Mo‘ysin o‘g‘li

MAHALLIY BUDJETLARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA OCHIQLIKNI KUCHAYTIRISH 544
Xolmirzayev Ulug‘bek Abdulazizovich, Normatov Joxongir Murodillayevich

DON MAHSULOTLARI TARMOG‘IDA ISHLAB CHIQARISH QUVVATLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 548
Aipova Iroda Ikramovna

BUXORO VILOYATI SANOATI ISHLAB CHIQARISHINING TARMOQ TARKIBI DINAMIKASI VA UNDAGI O‘ZGARISHLAR TAHLILI 554
Toshov Mirzabek Hakimovich

TEMIR YO‘L TRANSPORTINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEZONLARI 560
Nurxo‘jayeva Xilola Hakimxo‘jayevna

СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ УГОЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТЬЮ НА ОСНОВЕ УСТОЙЧИВОСТИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО КАПИТАЛА..........568
Teshaboyev To‘lqin Zakirovich, Muradov Botir Xayat

IQTISODIYOT TARMOQLARIDA SUV ISTE’MOLINING BOSHQARUVINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI 578
Karimov Anvarjon Muqumjonovich, Turg‘unov Muhammadaziz Baxtiyorjon o‘g‘li

SUV RESURSLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA MOBIL ILOVALAR ASOSIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISH MEXANIZMLARI..........584
Karimov Anvarjon Muqumjonovich, Uzakov Sirojiddin Djuraboyevich

MUNDARIJA • СОДЕРЖАНИЕ • CONTENTS

SUN'IY INTELLEKT VA IQTISODIYOTNING O'ZARO ALOQADORLIGI 591
Sobirov Abdurasul Abdugafarovich

IDENTIFICATION OF WEAVING STRUCTURES IN PILE FABRICS 596
Bahrom Baturovich Dautov, Bakhtiyor Yormakhmatovich Abduganiyev,
Erkin Shamsiddinovich Rayxonov, Nazar Kilichov Bafoevich

INNOVATIVE APPROACHES TO ENSURING FINANCIAL STABILITY IN COMMERCIAL BANKS....................602
Otajanova Shahnoza Shuhratovna

AXBOROT-RESURS MARKAZLARI FAOLIYATI VA OLIY TA'LIM SIFATI KO'RSATKICHLARI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK MASALALARI....................608
Pirmedova Xayitgul Muxammedovna

TIJORAT BANKLAR FAOLIYATIDA DAROMADLAR VA UNING AHAMIYATI 613
Kenjayev M.G'.

MAJBURIYATLAR AUDITINING ASOSIY O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI....................618
Ergasheva Vasila Abdumajitovna

MAMLAKATIMIZDA OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARI MOLIYAVIY NATIJADORLIGINI TA'MINLASHNI TAKOMILLASHTIRISH....................623
Abdusattarova Dildora Bohodirovna

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNING INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI TAHLILI 630
Djurayeva Lola Abdugabbarovna

JAMOAT YO'LOVCHI TRANSPORTINI YO'NALISHLARDA HARAKATI MUNTAZAMLIGIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR 635
Nazarov Anvar Aripovich, Siddiqov Beknazar Jumanazar o'g'li

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 643
Ismatullayeva Munisxon Bori qizi

O'ZBEKISTONDA YAKKA TARTIBDAGI TADBIRKORLARNI SOLIQQA TORTISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA RAQAMLI MA'MURCHILIK....................649
Yakubov San'atbek Ravshanbekovich

ISHLAB CHIQARISH SANOATI CHIQINDILARIDAN LITIY BIRIKMALARINI AJRATIB OLISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIK YECHIMLARI....................655
Eshonqulov Uchqun Xudaynazar o'g'li, Komilov Botir Asqar o'g'li

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING MOLIYAVIY RISKLARINI BAHOLASHDA MIQDORIY USULLARDAN FOYDALANISH 663
Raximov Abduxalil Toshbotirovich

JUN TOLASINI MAYDA VA YIRIK IFLOSLIKLARDAN TOZALASH TEXNOLOGIYASI VA USKUNALARINI TAKOMILLASHTIRISH....................669
Omonturdiyev Ortiq Eshboyevich

O'ZBEK VA FRANSUZ TILLARIDA KASB-HUNAR TA'LIMI TERMINLARINING SEMANTIK QIYOSIY TAHLILI....................673
Jabbarova Gulbahor Jumanazarovna

GAZ BALLONLI AVTOMOBILLARDA RADIOTO'LQINLI UZATMALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TEXNIK NAZORAT TIZIMINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH....................677
Mirzayev Bahodir Nuritdinovich, Zulfiqorova Guldona Akbarjon qizi

MINTAQANING TASHQI SAVDO AYLANMASINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH USULLARI....................682
G'oyibnazarov Muxammad Xamidbekovich

IQTISODIY TADQIQOTLARDA SO'ROV O'TKAZISH METODI VA UNING ANKETA HAMDA INTERVYU SHAKLLARINI QO'LLASH MASALALARI 687
Dusmuratov Radjapbay Davlatbayevich

O‘ZBEKISTONDA AUDITORLIK FAOLIYATI RIVOJLANISHI VA BIZNESDA MANFAATLAR UYG‘UNLIGI 693
Sirojiddinov Ikromiddin Qutbiddinovich

DAVLAT MOLIYASI VA BANK-MOLIYA INSTITUTLARINING IQTISODIY O‘SISHDAGI O‘RNI 698
Sayitbayev Shermirza Datkamirzaevich

TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI RESURS BAZASINI MUSTAHKAMLASH YO‘NALISHLARI 703
Xolmatov Dilmurod Maxmudjonovich

TIJORAT BANKLARINING RAQAMLI TRANSFORMATSIYASI: AN’ANAVIY BANKING TIZIMIDAN NEOBANKLARGA O‘TISH MUAMMOLARI VA ISTIQBOLLARI 711
Shokirov Sardor Inotdullo o‘g‘li

AVTOMATIK LOKOMATIV SIGNALIZATSIYA KODLARINI UZATISH VA DESHIFRATSIYALASH QURILMASI ISHINI TAHLIL QILISH VA DASTURIY TA’MINOTINI ISHLAB CHIQISH 718
Raxmonov Bobomurod Baxtiyorovich, Qodirov Izzatjon Abrorjon o‘g‘li

ФИНАНСОВАЯ МОДЕЛЬ УСКОРЕНИЯ РАЗВИТИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ ЧЕРЕЗ ОПТИМИЗАЦИЮ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПОДДЕРЖКИ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ 724
Касимова Наргиза Сабитджановна

KORXONALARDA PUL OQIMLARINI BOSHQARISH SAMARADORLIGI VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK 729
Omonov Otajon Juraqulovich

INVESTITSIYALAR VA INNOVATSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA XORIJIY MAMLAKATLARNING ILG‘OR TAJRIBALARIDAN FOYDALANISH YO‘NALISHLARI 734
Gafurova Umida Fatixovna

O‘ZBEKISTONDA SOLIQ MA’MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI HAMDA ULARNING YECHIMLARI BO‘YICHA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR TAHLILI 740
Bekmetov Xursandbek Ilxamovich

THE INTEGRATION OF TRADITION AND INNOVATION IN WOMEN’S ENTREPRENEURSHIP IN UZBEKISTAN: ECONOMIC MECHANISMS AND STRATEGIC APPROACHES 747
Narzullayeva Gulchehra Salimovna

KO‘TARILGAN TEMIR YO‘L ESTAKADASIDA VAGONDAN KO‘MIR TUSHIRISH JARAYONIDA CHANG TARQALISHINI BAHOLASH 757
Toshtemirov Inomjon Muqimjonovich, Xudayberganov Sakijan Kabildjanovich

DUMKAR TIPIDAGI VAGONLARDAN YUKLARNI TUSHURISH VAQTIDA ULARNING AG‘DARILISHINI OLDINI OLUVCHI TAKOMILLASHTIRILGAN QURILMANING ILMIY ASOSLARI 762
Yusupov Azizjon Qahramonovich, Normoxmatov Bekzodjon Shovkat o‘g‘li

TEMIR YO‘L STANTSIYALARIDA ARALASH POYEZDLAR HARAKATI UCHUN AVTOMATIK MARSHRUTNI SOZLASH USULI 769
Boltayev Sunnatillo Tuymurodovich, Raxmonov Bobomurod Baxtiyorovich, Kasimova Qamara Amonovna

O‘ZBEKISTON MAHSULOTLARINI XORIJIY BOZORLAR UCHUN TAYYORLASHDA FRANCHAYZING ASOSIDA NUFUZLI BRENDLAR BILAN HAMKORLIK VA QO‘SHMA LOYIHALAR MEXANIZMINI ISHLAB CHIQISH 777
Xodjayev Anvar Rasulovich

AKSIONERLIK JAMIYATLARDA MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOB VA AUDITINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITISH 783
Suyunov Yorqin Bekmurodovich

INCREASING THE EFFICIENCY INDICATORS OF DIESEL ENGINES BY IMPROVING THE COOLING SYSTEM 789
Khushnayev Obid, Orakbaeva Guljakhon

TRANSPORT SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK VA IQTISODIY O‘SISH INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUV VA IMKONIYATLAR 794
Narziyev Umidjon Baxrillayevich

TURISTIK-REKREATSION XIZMATLARNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI 801
Usmanova Zumrad Islamovna

МЕХАНИЗМ ФОРМИРОВАНИЯ И РЕАЛИЗАЦИИ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ В ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В РАМКАХ РИСК-МЕНЕДЖМЕНТА 806
Ахмедова Нилуфар Шукратовна, Курбонбекова Мохичехра Туробжоновна

RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA SOLIQ MA’MURCHILIGI USLUBIYATINI TAKOMILLASHTIRISH 819
Umurzak Ablakulovich Radjabov

AUDITORLIK TEKSHIRUVINI REJALASHTIRISHDA XAVF-XATARLARNI BAHOLASHNING INNOVATSION USULLARI VA ULARNI OPTIMALLASHTIRISH YO‘LLARI 830
Saidova Sevaraxon Abdumo‘min qizi

RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLAR SANOAT SEKTORIDA SIRKULYAR BIZNES-MODELLARNI YASHIL MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI 834
Isamuxamedov Boxodir Baxramovich

РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОСТИ ЭКСПОРТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЙ ИНДУСТРИАЛИЗАЦИИ 838
Бобоев М. Р.

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ УСТОЙЧИВО-ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ВОЗМОЖНОСТИ АДАПТАЦИИ ПРАКТИК SMART TOURISM ДЛЯ КУЛЬТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИХ РЕГИОНОВ (НА ПРИМЕРЕ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ) 844
Усманова Азиза Баходировна

ENERGY MANAGEMENT STRATEGIES FOR HYBRID ELECTRIC VEHICLES: A COMPREHENSIVE REVIEW 849
Asretdinova L.J., Gulnora Sh.Y.

PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERLARIDA INVESTITSIYA FAOLIYATINI BOSHQARISH VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH 864
B.Q. Madartov

SINXRON GENERATORNING O‘Z-O‘ZIDAN CHAYQALISH JARAYONINI TAHLIL QILISH 867
Bekishev Allabergen Yergashevich, Zayniyeva Oliyaxon Egamberdiyevna, Kurbonov Najmiddin Abduxamidovich, Samadov Ilyos Azamat o‘g‘li

SUG‘URTA SOHASINING IQTISODIY-HUQUQIY MOHIYATI VA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARI: NAZARIY ASOSLAR, MILLIY VA XORIJIY TAJRIBALAR 875
G‘oziyeva Aziza Abdusalomovna

YANGI O‘ZBEKISTON – UCHINCHI RENESSANS: CHORVACHILIKDA XALQ VETERINARIYASI XIZMATI TARIXI 880
Sayfudinova Djamila Badridinovna

TALENT DEVELOPMENT AS A DRIVER OF EMPLOYEE JOB SATISFACTION IN UZBEKISTAN’S PRIVATE SECTOR: A MIXED-METHODS STUDY 885
Farida Nishanova

FOTO ELEKTR STANSIYALARI TOMONIDAN ELEKTR ENERGIYANI ISH LAB CHIQARISH HOLATI TAHLILI 893
Saidov Mash’al Samadovich

OILAVIY TADBIRKORLIK TARAQQIYOTIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNDAN FOYDALANISH MEXANIZMLARI 900
Ermatov Nosir Toxirovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QUYOSH FOTOELEKTR STANSIYALARINING HOLATI VA O‘RNATILGAN QUVVATLARINI TAHLIL QILISH 907
Maxamadiyev Farrux Mirazimovich, Baratov Laziz Suyun o‘g‘li

TIJORAT BANKLARINING XORIJIY KREDIT LINIYALARIDAN FOYDALANISH JARAYONIDA YUZAGA KELAYOTGAN MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI 912
Ayitboev Nodirbek Rashisd o'g'li

MINTAQALAR INVESTITSION SALOHIYATINI BAHOLASHNING INTEGRAL METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH VA UNI IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA'SIRI 916
Qobilov Anvar Eshpo'lotovich

THE IMPACT OF CULTURAL FACTORS ON VOCATIONAL EDUCATION REFORM IN SAUDI ARABIA....923
Abdulmajeed Nabeel Azouz

HUDUDLARNI IJTIMOIYIQTISODIY RIVOJLANISHDA YIRIK SOLIQ TO'LOVCHILARNI DIFFERENTSIAL YONDASHUV ORQALI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI....929
Imanova Umida Baxtiyarovna

INSON KAPITALI RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MEHNAT BOZORI BARQARORLIGINI TA'MINLOVCHI OMIL SIFATIDA....934
Amanov Otabek Amankulovich

DATA-DRIVEN BOSHQARUV MODELI: NAZARIY ASOSLAR VA AMALIYOT 938
Boboxo'jayev Asliddin Muzaffarovich

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY RESURSLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA KO'RSATKICHLARI 943
Xasanov Axmadjon Shodiyarovich

MAHALLA BOSHQARUVIDA MOLIYAVIY ERKINLIK VA IJTIMOIY BARQARORLIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK 948
Karjavova Xurshida Abdumalikovna

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION FAOLLIGINI OSHIRISHNING JORIY HOLATI VA O'ZGARISH TENDENSIYALARI TAHLILI 953
Dagarov Bekzod Muzaffar o'g'li

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHNING STRATEGIK YONDASHUVLARI 960
Siradjev Ilxom Toxirovich

CHET EL MAMLAKATLARIDA FMCG SEKTORINING TUZILISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI....965
Anvar Deberdiyev

MARKETING FAOLIYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA REAL INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI SSENARIYLAR ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH 970
Otajanov Umid Abdullayevich, Isakova Naima Ikromjonovna

MARKETING FAOLIYATIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA REAL INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI SSENARIYLAR ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH

Otajanov Umid Abdullayevich
Ma'mun universiteti professori, iqtisod fanlari doktori (DSc)
E-mail: umidotajanov@rambler.ru

Isakova Naima Ikromjonovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD
E-mail: noimaisakova@gmail.ru

Annotatsiya. Ushbu maqolada marketing faoliyatida kichik biznes subyektlari tomonidan amalga oshiriladigan real investitsiyalar samaradorligini ekonometrik modellashtirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot doirasida marketing xarajatlari va korxona daromadlari o'rtasidagi korrelyatsion bog'liqlik Kobb-Duglas ishlab chiqarish funksiyasi hamda ko'p omilli regressiya tahlili asosida baholangan.

Olingan natijalar asosida makroiqtisodiy o'zgaruvchilar va bozor kon'yunkturasi inobatga olingan holda optimistik, realistik va pessimistik prognoz ssenariylari ishlab chiqilgan. Ekonometrik tahlil natijalari marketing investitsiyalarining elastiklik koeffitsiyenti raqamli kanallarda yuqori ekanligini ko'rsatdi.

Maqola yakunida stoxastik omillarni hisobga olgan holda investitsion qarorlar qabul qilish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kichik biznes, ekonometrik model, elastiklik koeffitsiyenti, ssenariyli prognoz, real investitsiyalar, marketing samaradorligi, vaqtli qatorlar.

Abstract. This article examines the issues of econometric modeling of the efficiency of real investments implemented by small business entities in marketing activities. Within the framework of the study, the correlation between marketing expenditures and enterprise revenues was assessed using the Cobb-Douglas production function and multiple regression analysis.

Based on the obtained results, optimistic, realistic, and pessimistic forecast scenarios were developed taking into account macroeconomic variables and market conditions. The econometric analysis demonstrated that the elasticity coefficient of marketing investments is higher in digital channels.

At the end of the article, scientific and practical recommendations for making investment decisions considering stochastic factors were proposed.

Keywords: small business, econometric model, elasticity coefficient, scenario forecasting, real investments, marketing efficiency, time series.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы эконометрического моделирования эффективности реальных инвестиций, осуществляемых субъектами малого бизнеса в маркетинговой деятельности. В рамках исследования корреляционная взаимосвязь между маркетинговыми расходами и доходами предприятия была оценена с использованием Функция производства Кобба–Дугласа и многофакторного регрессионного анализа.

На основе полученных результатов были разработаны оптимистический, реалистический и пессимистический сценарии прогноза с учетом макроэкономических переменных и рыночной конъюнктуры. Результаты эконометрического анализа показали, что коэффициент эластичности маркетинговых инвестиций является более высоким в цифровых каналах.

В заключении статьи предложены научно-практические рекомендации по принятию инвестиционных решений с учетом стохастических факторов.

Ключевые слова: малый бизнес, эконометрическая модель, коэффициент эластичности, сценарный прогноз, реальные инвестиции, эффективность маркетинга, временные ряды.

KIRISH

Jahonning yetakchi iqtisodiyotlari rivojlanishini tahlil qilish shuni koʻrsatadiki, ijtimoiy-iqtisodiy hayotdagi sifat oʻzgarishlarining asosiy omillaridan biri innovatsiyalardan samarali foydalanish hisoblanadi. Sanoat va iqtisodiy faoliyatning zamonaviy sharoitida korxonalarning innovatsion rivojlanishi texnologik, iqtisodiy va ijtimoiy oʻsishning muhim harakatlantiruvchi kuchi sifatida namoyon boʻlmoqda. Muvaffaqiyatli innovatsion iqtisodiyotni shakllantirishning asosiy sharti esa korxonalar faoliyatiga innovatsiyalarni samarali joriy etish va ulardan oqilona foydalanishdan iborat.

Zamonaviy global iqtisodiyot sharoitida kichik biznes subyektlari iqtisodiy oʻsishning asosiy drayverlaridan biri hisoblanadi. Oʻzbekiston Respublikasida 2023-yil yakunlariga koʻra, kichik tadbirkorlikning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 51,8 foizni tashkil etdi. Shu bilan birga, raqobatning globallashuvi va isteʼmolchi xulq-atvorining raqamli platformalarga koʻchishi kichik biznes subyektlaridan marketing strategiyalarini zamonaviy talablarga mos ravishda takomillashtirishni talab qilmoqda.

Bugungi kunda marketing nafaqat operatsion xarajat, balki korxonaning kapitallashuvini taʼminlovchi real investitsiya obyekti sifatida ham namoyon boʻlmoqda. Shu sababli marketing investitsiyalarining samaradorligini ssenariylar asosida ekonometrik modellashtirish orqali prognozlash strategik qarorlar qabul qilishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xalqaro tajriba shuni koʻrsatadiki, marketingga yoʻnaltirilgan real investitsiyalarning qaytimi (MROI) ssenariyli modellashtirish asosida baholanganda, resurslarni taqsimlash samaradorligi 15–20 foizga yuqori boʻladi. Jumladan, Gartner tadqiqotlariga koʻra, 2023-yilda sunʼiy intellekt asosidagi marketing tahlilidan foydalangan kichik korxonalar mijozlarni jalb qilish xarajatlarini (CAC) 30 foizgacha optimallashtirishga erishgan.

Oʻzbekistonda ham raqamli iqtisodiyotning ulushi izchil ortib bormoqda. 2023-yilda mamlakatda elektron tijorat bozori hajmi qariyb 1 milliard AQSh dollariga yaqinlashdi.

Ayniqsa, inflyatsiya darajasi va valyuta kurslaridagi oʻzgaruvchanlik sharoitida investitsiyalar samaradorligini pessimistik, realistik va optimistik ssenariylar asosida baholash zarurati yanada ortib bormoqda. Shu nuqtai nazardan, marketing faoliyatida real investitsiyalar samaradorligini ekonometrik modellashtirish va prognozlash kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirish hamda uzoq muddatli barqaror rivojlanishini taʼminlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Innovatsion faoliyatni boshqarishning mohiyati va ahamiyati, innovatsion faoliyat sohasida faoliyat yurituvchi menejerlarni konseptual hamda tipologik tahlil qilish, fenomenologiya va taʼsir koʻrsatishning anʼanaviy hamda zamonaviy usullarini tizimlashtirish, shuningdek, boshqaruv shakllari va yetakchilik uslublari boʻyicha koʻplab xorijiy va mahalliy olimlar ilmiy tadqiqotlar olib borgan.

Jumladan, Joseph Schumpeter innovatsiyani “turli yangiliklarni yaratish, rivojlantirish va tarqatish jarayoni” sifatida talqin etadi. Olim oʻz ilmiy ishlari asosida innovatsiyalar iqtisodiy rivojlanishning siklik xususiyatlarini shakllantiruvchi asosiy omillardan biri ekanligini ilmiy jihatdan asoslab berdi hamda innovatsion nazariyaning shakllanishiga muhim hissa qoʻshdi [2].

1980-yillarda Sankt-Peterburg texnologiya universiteti professori V. Kolosov innovatsiyalarni prognozlash usullari, innovatsiyalarni yaratishning ilmiy metodologiyasi, shuningdek, innovatsiyalarni rejalashtirish, tashkil etish va amaliyotga joriy etish mexanizmlarini ishlab chiqish boʻyicha tadqiqotlar olib borgan [3].

S.D. Ilenkova, L.M. Goxberg, S.Yu. Yagudin va U.A. Otajanovlarning taʼkidlashicha, innovatsiya — bu rivojlanish jarayonlarining qonuniyatlarini, innovatsiyalarni shakllantirish va boshqarish mexanizmlarini, ularga moslashish jarayonlarini hamda innovatsion faoliyatning iqtisodiy samaradorlikka taʼsirini oʻrganadigan bilim sohasi hisoblanadi [4-5].

Peter Drucker fikricha, “Boshqaruv — bu tartibsiz guruhni samarali, maqsadli va natijador jamoaga aylantiruvchi oʻziga xos faoliyat turi”. Shu nuqtai nazardan, W.J. Reddin menejmentni tashkilot xodimlarini rejalashtirish, tashkil etish, ragʻbatlantirish va nazorat qilish jarayoni sifatida talqin etib, uning asosiy maqsadi tashkilot maqsadlariga samarali erishishni taʼminlash ekanligini qayd etadi [6].

Tadqiqotlar tahlili shuni koʻrsatadiki, koʻplab olimlar “boshqaruv” va “menejment” tushunchalarini oʻzaro yaqin mazmundagi atamalar sifatida talqin qiladilar. “Menejment” tushunchasini ilmiy muomalaga **алғаш** boʻlib Frederick Taylor kiritgan. U boshqaruvning asosiy vazifalari sifatida mehnat va ishlab chiqarish vositalaridan samarali foydalanish, resurslarni tartibga solish, ish operatsiyalarini standartlashtirish hamda ish vaqtining aniq hisobini yuritishni belgilab bergan [7].

Menejmentning mazmuniga yaqin yondashuvni Henri Fayol ham ilgari surib, “Menejment — bu bashorat

qilish, tashkil etish, tartibga solish, muvofiqlashtirish va nazorat qilish jarayonidir", deb ta'kidlagan [8].

Shuningdek, Michael H. Mescon, Michael Albert va Franklin Khedouri menejmentni ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va foydani koʻpaytirishga qaratilgan tamoyillar, usullar, vositalar hamda boshqaruv shakllari majmui sifatida talqin etib, boshqaruv samaradorligini oshirish yoʻllari boʻyicha ilmiy izlanishlar olib borganlar [9].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Boshqaruvning integratsiyalashgan funksiyasi innovatsion menejer tomonidan amalga oshiriladi. Mazkur jarayon hamkorlikda ishtirok etish va boshqaruv vakolatlarini uygʻunlashtirish tamoyillariga asoslanib, ilmiy-texnik, iqtisodiy, ekologik, boshqaruv hamda ijtimoiy samaradorlikka erishishni nazarda tutadi. Shu nuqtai nazardan, innovatsion yetakchilik uslublaridan foydalanish va boshqaruvning zamonaviy shakllarini joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Belgilangan funksiyalarni samarali amalga oshirish maqsadida korxonaning strategik resurslarini shakllantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Bunday resurslar tarkibiga axborot, moddiy, moliyaviy, texnologik, energetik hamda inson resurslari kiradi. Har qanday faoliyat, xususan boshqaruv faoliyati, aniq natijalarga erishishga yoʻnaltirilgan boʻlishi zarur. Koʻplab zamonaviy tadqiqotchilar [10, 11, 12] fikriga koʻra, innovatsion faoliyatning asosiy natijasi innovatsiyalar va innovatsion yechimlarning yaratilishi hamda amaliyotga joriy etilishidan iborat.

Belgilangan funksiyalarni tizimlashtirish boshqaruv faoliyatining quyidagi uzluksiz zanjiri bilan bogʻliq holda namoyon boʻladi:

gʻoya → ilmiy tadqiqot → ishlanma → dizayn → ishlab chiqarish → innovatsiyalarni amaliyotga joriy etish.

Mazkur yondashuv asosida innovatsiyalarni boshqarish funksiyalarining tasnifi ishlab chiqilgan boʻlib, u uchta asosiy funksional yoʻnalishni oʻz ichiga oladi. Shu sababli innovatsion boshqaruv funksiyalarining tipologiyasini tizimli ravishda keltirish maqsadga muvofiq hisoblanadi (1-rasm).

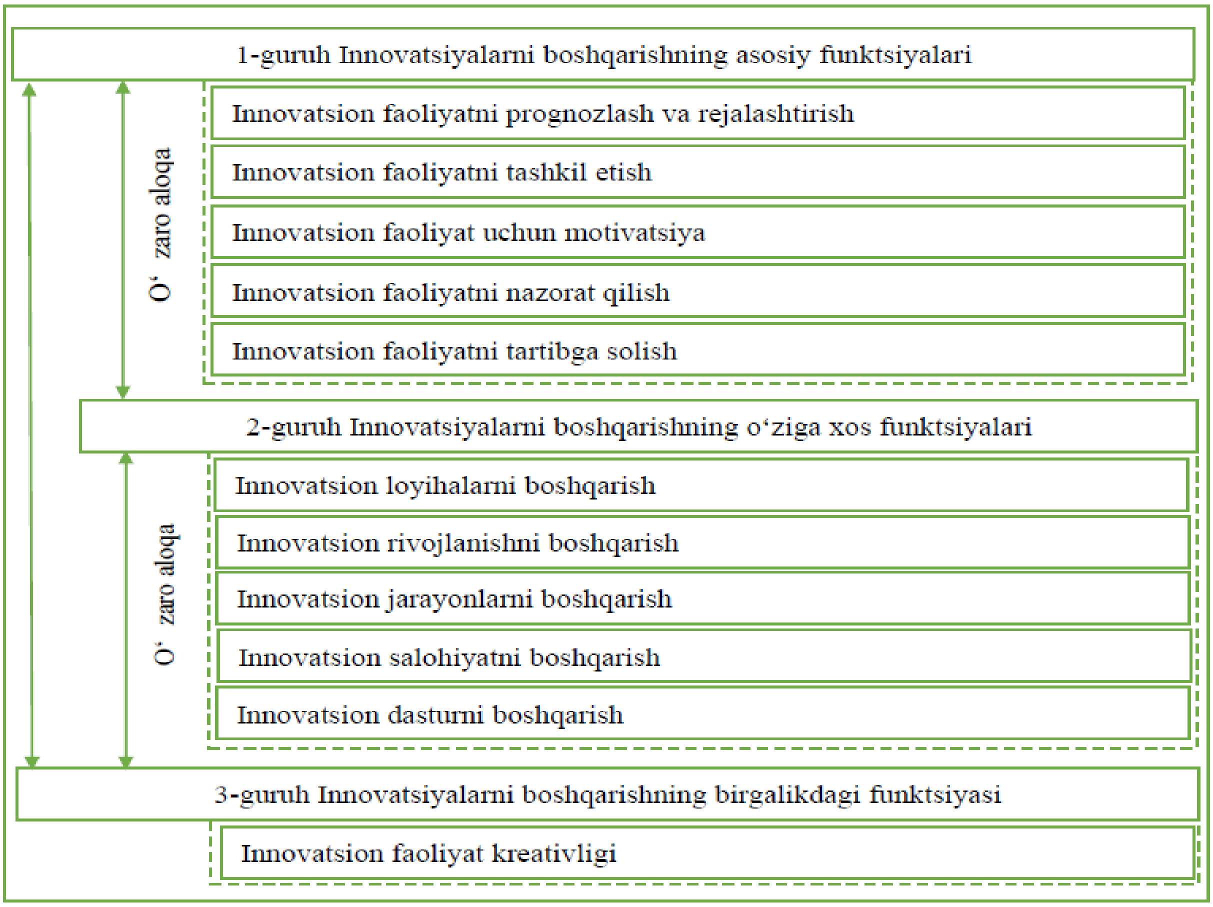

1-rasm. Innovatsiyalarni boshqarish funktsiyalari tipologiyasi

Yuqorida keltirilgan jarayonni tizimlashtirishga oid yondashuvlarning turli ko‘rinishlari mavjud bo‘lishiga qaramasdan, bizning fikrimizcha, innovatsion faoliyatni boshqarish jarayonida boshqaruv qarorlarini qabul qilishning asosiy bosqichlari va vazifalarini alohida ajratib ko‘rsatish maqsadga muvofiq hisoblanadi (2-rasm).

Mazkur model innovatsion faoliyatda boshqaruv qarorlarini qabul qilishning mantiqiy va izchil bosqichlarini ifodalaydi. Ikkinchi va uchinchi bosqichlarda qaror qabul qilishga tayyorgarlik jarayonida avvalgi bosqichlarda olingan natijalarga aniqlik kiritish yoki ularni qayta ko‘rib chiqish zarurati yuzaga kelishi mumkin. Bu esa jarayonda qayta aloqa mexanizmi mavjudligini ko‘rsatadi.

Agar har bir bosqichda boshqaruv qarorlarini qabul qilish jarayonining mazmuni va ketma-ketligi batafsil tahlil qilinsa, boshqaruv qarorini tayyorlash bosqichida menejer korxonaning innovatsion faoliyati bilan bog‘liq muammolarni turli ma’lumotlarni yig‘ish, qayta ishlash va tahlil qilish orqali aniqlaydi.

Innovatsion faoliyatdagi vaziyatni tashxislash va baholash korxonaning innovatsion imkoniyatlari hamda mavjud tashqi va ichki omillar ta’sirini kompleks tahlil qilishni nazarda tutadi. Shu bilan birga, muammoli vaziyatni hal etish natijalarini baholash mezonlari ham belgilanadi.

Talabni shakllantirish va ma’lumotlarni yig‘ish bosqichi aniqlangan muammo bilan bog‘liq dolzarb, ishonchli, qisqa va obyektiv axborotlarni shakllantirishni o‘z ichiga oladi. Muammoni aniqlash va tahlil qilish esa muammoli vaziyatni bartaraf etish natijasida erishilishi lozim bo‘lgan yakuniy maqsad va kutilayotgan natijalarni belgilashga xizmat qiladi (2-rasm).

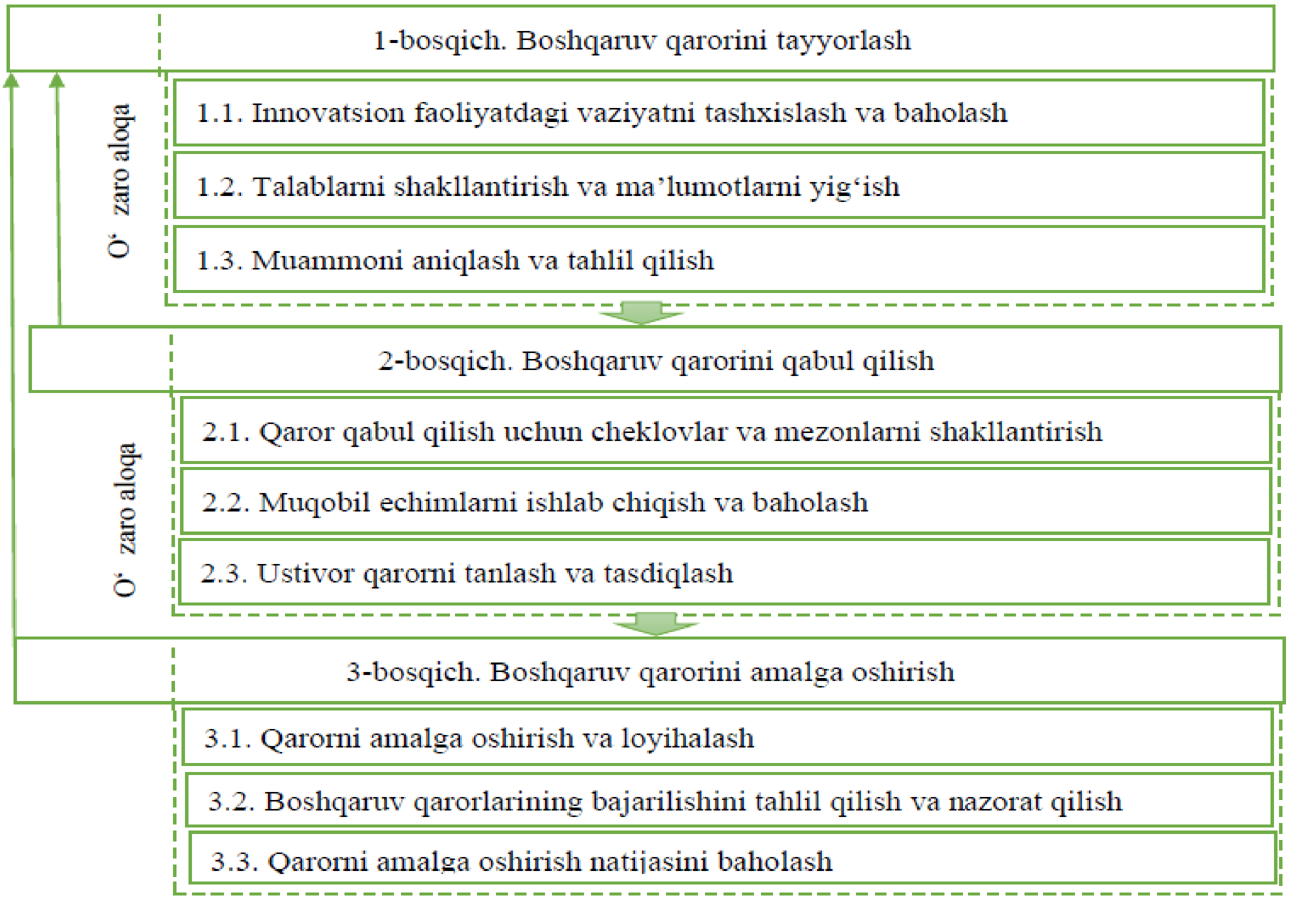

2-rasm. Innovatsion faoliyat sohasida boshqaruv qarorlarini qabul qilish bosqichlari va vazifalari[1]

Boshqaruv qarorini qabul qilish bosqichida menejer mavjud muqobil variantlar ichidan eng ustuvor va samarali qarorni tanlaydi. Qaror qabul qilish jarayonida cheklovlar va mezonlarni shakllantirish muammoli vaziyatni hal etishga xizmat qiluvchi barcha mumkin bo‘lgan harakat variantlarini aniqlash va tizimlashtirishni nazarda tutadi.

Shuningdek, ushbu bosqichda alternativ variantlarning realizm darajasi, maqsadga muvofiqligi va amaliy ahamiyati mezonlari asosida tahlil qilinishi hamda ko‘rib chiqilishi zarur bo‘lgan variantlar soni asoslanadi.

Variantlarni tanlash va baholash jarayonida esa har bir alternativaning afzalliklari va kamchiliklari aniqlanadi, ularning mumkin bo‘lgan natijalari baholanadi hamda tanlangan alternativani amaliyotga joriy etish

1 Muallif ishlanmasi

ehtimoli tahlil qilinadi. Bu esa innovatsion faoliyatda samarali boshqaruv qarorlarini ishlab chiqish va ularni muvaffaqiyatli amalga oshirish imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Kichik biznes sohasida olib borilgan zamonaviy tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, institutsional muhit sifati tadbirkorlik subyektlarining raqobatbardoshligiga, investitsion qarorlar qabul qilish jarayoniga, ishlab chiqarishni tashkil etishga hamda iqtisodiy o'sish sur'atlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Institutsional muhit huquqiy va ma'muriy infratuzilma bilan belgilanib, uning doirasida xususiy tadbirkorlar, korxonalar va davlat organlari milliy farovonlikni ta'minlash maqsadida o'zaro hamkorlik qiladi. Keng ma'noda institutsional muhit institutlar, muassasalar va tashkilotlar majmuasidan iborat tizim sifatida namoyon bo'ladi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish hamda qo'llab-quvvatlash sohasida mutanosib davlat siyosatini amalga oshirish, shuningdek, ushbu yo'nalishda davlat mablag'laridan samarali foydalanishni ta'minlash maqsadida ko'plab mamlakatlarda maxsus davlat organlari faoliyat yuritadi. Mazkur organlar o'z funksiyalariga ko'ra tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha davlat siyosatini amalga oshiruvchi hamda uning ijrosini nazorat qiluvchi institutlarga bo'linadi.

Namangan viloyatida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini shakllantirish hamda rivojlantirish uchun zarur ijtimoiy-iqtisodiy, tashkiliy, siyosiy va huquqiy sharoitlarni yaratish ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida qaralmoqda. Shu nuqtai nazardan, davlat boshqaruvini markazsizlashtirish va isloh qilish jarayonlarini amalga oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuv davlat boshqaruvining markazlashgan modelidan bosqichma-bosqich takomillashgan boshqaruv tizimiga o'tish, mahalliy o'zini o'zi boshqarish organlari salohiyatini oshirish hamda hududiy boshqaruv samaradorligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, Namangan viloyatida mahalliy boshqaruv tizimini subsidiarlik va moliyaviy mustaqillik tamoyillari asosida rivojlantirish orqali hududiy boshqaruvning samarali mexanizmlarini shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Mavzu doirasida 2019–2022-yillar bo'yicha olib borilgan tahlillar natijasida viloyatda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi faoliyati yuzasidan audit tekshiruvlari o'tkazilgan va ayrim kamchiliklar aniqlangan. Jumladan, davlat moliyaviy ko'magini ajratishda ayrim hollarda belgilangan mezonlarga to'liq mos kelmaydigan kichik biznes subyektlariga mablag' yo'naltirilgani kuzatilgan. Bu esa davlat moliyaviy qo'llab-quvvatlash mablag'laridan foydalanish samaradorligini yanada takomillashtirish zaruratini ko'rsatadi. Aniqlangan kamchiliklarning umumiy hajmi taxminan 17,2 mlrd so'mni tashkil etgan.

Mazkur holatlar davlat moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini yanada kuchaytirish, biznes-rejalar ijrosi samaradorligini oshirish va mablag'larning maqsadli sarflanishi ustidan monitoring tizimini takomillashtirish muhimligini ko'rsatadi. Shu sababli, nazorat va monitoring funksiyalarini kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi orqali muvofiqlashtirish maqsadga muvofiq deb hisoblanadi.

Namangan viloyati bo'yicha olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, viloyatga xorijiy investitsiyalar oqimining faol bosqichi 2017-yildan boshlangan bo'lib, o'sha yilda investitsiyalar hajmi 18,6 mln AQSh dollarini tashkil etgan. 2022-yil yakunlariga ko'ra esa ushbu ko'rsatkich 379,0 mln AQSh dollariga yetgan. Natijada, xorijiy investitsiyalar hajmi 2017-yilga nisbatan 20,3 barobarga oshgani kuzatildi (3-rasm).

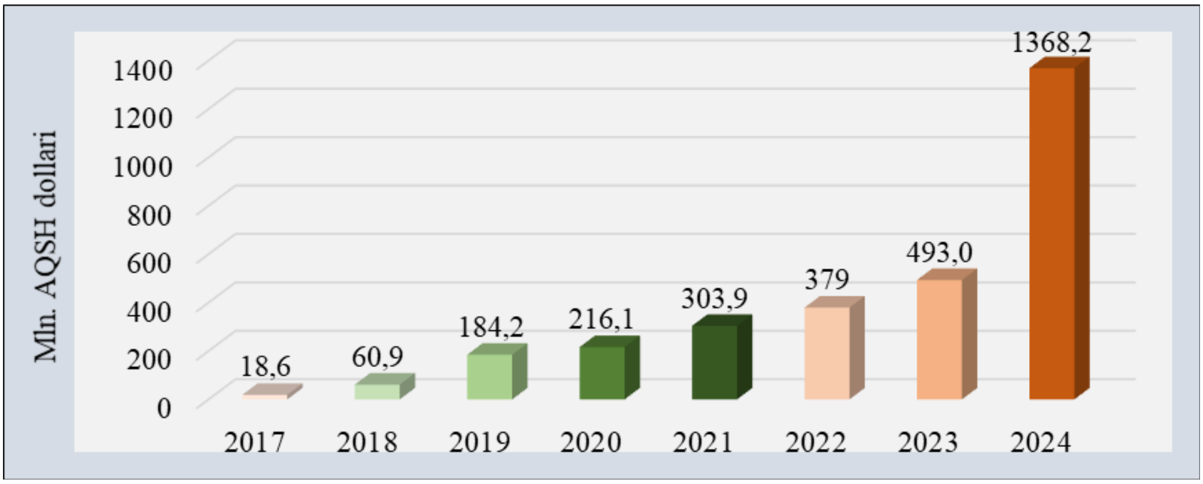

3-rasm. Namangan viloyatida 2017–2024-yillar davomida to'g'ridan-to'g'ri o'zlashtirilgan xorijiy

investitsiyalar[2]

Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining qator qaror va farmonlari hamda Davlat investitsiya dasturi doirasida Namangan viloyatida yirik sanoat korxonalarini tashkil etish va investitsiya loyihalarini amalga oshirish ishlari izchil davom ettirilmoqda. Statistik ma’lumotlarga koʻra, 2017-yilda qiymati 0,8 mln AQSh dollariga teng 1 ta, 2018-yilda 35 mln AQSh dollarlik 2 ta, 2019-yilda 45,5 mln AQSh dollarlik 23 ta, 2020-yilda 201 mln AQSh dollarlik 17 ta hamda 2021-yilda umumiy qiymati 134,2 mln AQSh dollariga teng 21 ta yirik loyiha ishga tushirilgan.

2022-yilda esa Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 30.12.2021-yildagi “Oʻzbekiston Respublikasining 2022 — 2026-yillarga moʻljallangan investitsiya dasturini tasdiqlash hamda investitsiya loyihalarini boshqarishning yangi yondashuv va mexanizmlarini joriy etish toʻgʻrisida”gi PQ-72-sonli qaroriga[3], muvofiq, Davlat investitsiya dasturi doirasida umumiy qiymati 214,6 mln AQSh dollariga teng 16 ta yirik loyihani ishga tushirish belgilangan edi. Mazkur loyihalar hamda qoʻshimcha ravishda amalga oshirilgan investitsiya tashabbuslari natijasida jami 18 ta, umumiy qiymati 218,2 mln AQSh dollariga teng loyiha foydalanishga topshirildi. Natijada 4 938 ta doimiy, 6 795 ta mavsumiy hamda qurilish jarayonlarida 203 ta yangi ish oʻrni yaratildi.

2024-yilda Namangan viloyatida oʻzlashtirilgan toʻgʻridan-toʻgʻri xorijiy investitsiyalar hajmi 2023-yilga nisbatan 2,8 barobarga oshib, 1 368,2 mln AQSh dollarini tashkil etdi. Bu esa viloyatda investitsion muhitning jozibadorligi ortib borayotgani hamda xorijiy investorlarning hududga boʻlgan qiziqishi kuchayganidan dalolat beradi.

Kichik biznes va tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi tomonidan mamlakatda tadbirkorlikning barcha shakllarini rivojlantirishga qaratilgan yagona davlat siyosatini amalga oshirish, aholini, ayniqsa yoshlar va xotin-qizlarni tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etish, mikromoliyalashtirish tizimini takomillashtirish hamda tadbirkorlikni davlat tomonidan qoʻllab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish boʻyicha muhim vazifalar belgilangan. Shu bilan birga, tadbirkorlik subyektlarini nomoliyaviy qoʻllab-quvvatlash tizimini shakllantirish ham ustuvor yoʻnalishlardan biri sifatida qaralmoqda.

Tadqiqot maqsadidan kelib chiqib, Namangan viloyatida faoliyat yuritayotgan kichik biznes subyektlarida foydalanilayotgan investitsiyalar samaradorligining ekonometrik tahlili amalga oshirildi. Tadqiqot doirasida kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmiga investitsiyalarning ta’siri uchta ssenariy asosida baholandi.

Birinchi ssenariy boʻyicha Namangan viloyati statistika boshqarmasining 2010–2024-yillar ma’lumotlari asosida kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi — MICh oʻzgarishiga ta’sir etuvchi quyidagi omillar tanlab olindi:

- kichik biznes subyektlari tomonidan sarflangan ishlab chiqarish xarajatlari — IchX;
- kichik biznes subyektlari asosiy kapitaliga investitsiyalar hajmi — AKI;
- kichik biznes subyektlarining ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish darajasi — IchQ.

Namangan viloyati kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi oʻzgarishining ekonometrik tahlilini amalga oshirish uchun dastlab natijaviy omil va tanlab olingan omillar oʻrtasidagi, shuningdek omillarning oʻzaro bogʻliqlik darajasi korrelyatsion koeffitsiyentlar asosida aniqlandi [13-15] (1-jadval).

1-jadval

1-ssenariy boʻyicha Namangan viloyati kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi oʻzgarishiga ta’sir etuvchi omillarning korrelyatsion koeffitsienti[4]

	MICh	IchX	AKI	IChQ
MICh	1			
IchX	0,997796	1		
AKI	0,91203	0,705778	1	
IChQ	-0,86606	-0,74799	-0,56382	1

Jadval qiymatlariga e’tibor qaratadigan boʻlsak, Namangan viloyati kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi — MICh omiliga ishlab chiqarish xarajatlari — IchX ($r_{MICh,IchX} = 0,997796$) hamda kichik biznes subyektlari asosiy kapitaliga investitsiyalar hajmi — AKI ($r_{MICh,AKI} = 0,91203$) kuchli

2 Muallif ishlanmasi
3 https://lex.uz/uz/docs/-5801123
4 Muallif ishlanmasi

darajada musbat bog‘liqlikka ega ekanligi aniqlandi.

Shuningdek, natijaviy omil bilan kichik biznes subyektlarining ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish darajasi — IchQ o‘rtasida ham yuqori darajadagi bog‘liqlik kuzatildi. Bu esa tanlangan omillarning ishlab chiqarish hajmiga sezilarli ta’sir ko‘rsatishini tasdiqlaydi.

Tanlangan omillar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik qiymatlariga ko‘ra, rx1,x2 < 0,8 sharti bajarilganligi sababli omillar orasida multikollinearlik holati kuzatilmadi. Bu esa model uchun tanlangan omillarning iqtisodiy va statistik jihatdan to‘g‘ri tanlanganligini hamda keyingi ekonometrik tahlil jarayonlarini davom ettirish mumkinligini ko‘rsatadi.

Tahlilni davom ettirish maqsadida omillarning o‘lchov birliklari turlicha bo‘lganligi sababli ular bir xil ko‘rinishga keltirildi. Buning uchun barcha ko‘rsatkichlar natural logarifm asosida logarifmlandi va kuzatilayotgan bog‘liqlik asosida regressiya tenglamasi EViews dasturi yordamida aniqlandi (2-jadval) [13-15].

Hisob-kitob natijalariga ko‘ra, 2-jadvaldagi koeffitsiyentlar qiymatlaridan kelib chiqib, quyidagi regressiya tenglamasi hosil qilindi: (2-jadval).

2-jadval

1-ssenariy bo‘yicha Namangan viloyati kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmining ko‘p omilli regressiya tenglamasi[5]

Dependent Variable: LNMICH				
Method: Least Squares				
Date: 06/16/23 Time: 21:41				
Sample: 2010 2024				
Included observations: 15				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNICHX	-0.020709	0.141812	-0.146032	0.0471
LNAKI	0.711760	0.098435	7.230746	0.0000
LNICHQ	0.665498	0.426142	1.561682	0.0528
C	0.51435	1.830126	0.28105	0.0219
			t_{jad}=2,201	
R-squared	0.920557	Mean dependent var		7.703428
Adjusted R-squared	0.894076	S.D. dependent var		0.992357
S.E. of regression	0.322973	Akaike info criterion		0.825162
Sum squared resid	0.938803	Schwarz criterion		0.998993
Log likelihood	-1.363555	Hannan-Quinn criter.		0.789432
F-statistic	34.76276	Durbin-Watson stat		1.820813
Prob(F-statistic)	0.000028	F_{jad}=0,258896435		

Aniqlangan 1-regressiya tenglamasi parametrlarining t-Statistic mezonlari bo‘yicha ahamiyatliligiga e’tibor qaratadigan bo‘lsak, α = 0,05 va df = 11 bo‘lgan holatda tjad = 2,201 ga tengligi aniqlandi. Ushbu mezon asosida faqat kichik biznes subyektlari asosiy kapitaliga investitsiyalar hajmi — AKI omili (tAKI = 7,230746 > tjad = 2,201) statistik jihatdan ahamiyatli ekanligi kuzatildi. Qolgan omillar parametrlarining t-Statistic qiymatlari past bo‘lgani sababli ularning individual ahamiyat darajasi nisbatan past deb baholandi.

Biroq, r = 0,05 darajada model parametrlarining umumiy iqtisodiy mazmuni va modelga ta’siri saqlanib qolayotganligini inobatga olib, ushbu omillarning haqiqiy ahamiyatini retrospektiv sifat mezonlari — MAPE (Mean Absolute Percentage Error — o‘rtacha mutlaq foiz xatosi) va TIC (Theil Inequality Coefficient — Teyl prognoz aniqligining muqobil ko‘rsatkichi) orqali tekshirish maqsadga muvofiq deb topildi (4-rasm) [13-15].

4-rasmda keltirilgan natijalarga ko‘ra, MAPE = 0,312 bo‘lib, bu MAPE < 10% shartini qanoatlantiradi va model prognoz aniqligining yuqori ekanligini ko‘rsatadi. Shuningdek, TIC = 0,002 < 1 bo‘lgani sababli model prognoz xatoligi juda past darajada ekanligi hamda regressiya tenglamasi parametrlarining barchasi iqtisodiy jihatdan ahamiyatli ekanligi tasdiqlandi (4-rasm).

5 Muallif ishlanmasi

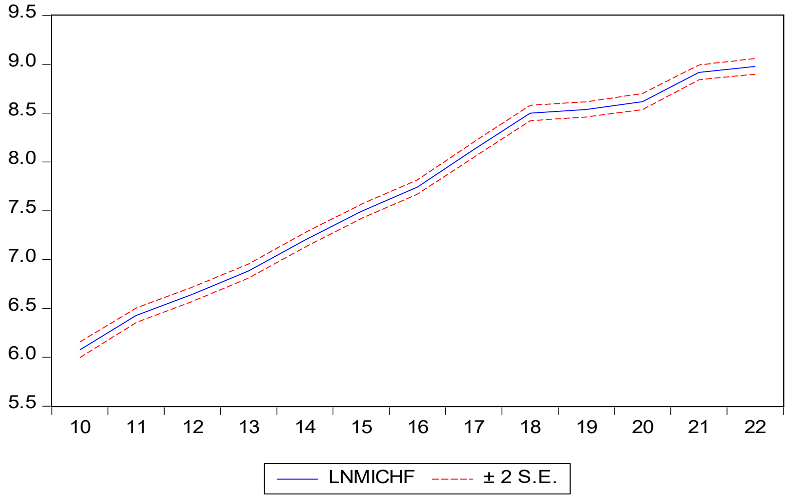

Forecast: LNMICHF	
Actual: LNMICH	
Forecast sample: 2010 2022	
Included observations: 13	
Root Mean Squared Error	0.027824
Mean Absolute Error	0.024368
Mean Abs. Percent Error	0.311756
Theil Inequality Coefficient	0.001792
Bias Proportion	0.000000
Variance Proportion	0.000213
Covariance Proportion	0.999787
Theil U2 Coefficient	0.099169
Symmetric MAPE	0.311888

4-rasm. 1-regressiya parametrlarini retrospektiv sifat mezonlari natijasi[6]

Logarifmik funksiyalar xossalaridan kelib chiqib, hosil qilingan regressiya tenglamasi potensiallashtirildi va quyidagi ko‘rinishga keltirildi:

$$MICh = \frac{AKI^{0.7} \cdot IChQ^{0.67} \cdot e^{0.51435}}{IChX^{0.02}}$$

Hosil qilingan (1*) regressiya tenglamasining statistik ahamiyatliligi Fisher mezoni asosida tekshirildi. α = 0,05 hamda k1 = 11 va k2 = 3 bo‘lgan holatda Fjad = 8,7633 ga tengligi aniqlandi. Hisoblangan Fisher qiymati esa Fhis = 34,7 ni tashkil etdi. Natijada Fjad < Fhis sharti bajarilganligi sababli regressiya tenglamasining statistik jihatdan ahamiyatli ekanligi tasdiqlandi.

Bundan tashqari, Durbin–Watson ko‘rsatkichi DW = 1,8 ga teng bo‘lgani sababli modelda avtokorrelyatsiya mavjud emasligi aniqlandi. Bu esa regressiya tenglamasining ishonchliligi va adekvatligini tasdiqlaydi.

(1*) regressiya tenglamasining iqtisodiy talqiniga ko‘ra, ishlab chiqarish xarajatlari 1,0 foizga kamaytirilganda Namangan viloyati kichik biznes subyektlari tomonidan mahsulot ishlab chiqarish hajmi qo‘shimcha 1,8 foizga oshishi mumkinligi aniqlandi. Shuningdek, asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi hamda ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish darajasi 1,0 foizga oshirilsa, mahsulot ishlab chiqarish hajmi mos ravishda qo‘shimcha 62,2 mlrd so‘m va 195,2 mlrd so‘mga ortishi kuzatildi.

Natijalardan kelib chiqib aytish mumkinki, hozirgi sharoitda Namangan viloyatida faoliyat yuritayotgan kichik biznes subyektlari xarajatlar smetasini optimallashtirish, ichki va tashqi investitsiyalarni jalb qilish bo‘yicha qo‘shimcha mexanizmlarni ishlab chiqish hamda mavjud ishlab chiqarish quvvatlaridan yanada samarali foydalanish choralarini kuchaytirishlari maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish bo‘yicha o‘rganishlar shuni ko‘rsatadiki, hududda elektr energiyasi ta’minotidagi uzilishlar asosiy muammolardan biri bo‘lib qolmoqda. Shu sababli muqobil energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish hamda mavjud asosiy vositalarni zamonaviy energiya tejamkor texnologiyalar bilan bosqichma-bosqich yangilash tavsiya etiladi.

Ikkinchi ssenariy bo‘yicha Namangan viloyati kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi — MICh o‘zgarishiga quyidagi omillarning ta’siri ekonometrik jihatdan baholandi:

- mahsulot sotishdan sof tushum — SST;
- asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi — AKI;
- kichik biznes subyektlarida jami bandlar soni — JBS.

Mazkur omillarning model uchun to‘g‘ri tanlanganligini aniqlash maqsadida dastlab ular o‘rtasidagi korrelyatsiya koeffitsiyentlari hisoblab chiqildi [13-15] (3-jadval).

3-jadval

2-ssenariy bo‘yicha Namangan viloyati kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi o‘zgarishiga ta’sir etuvchi omillarning korrelyatsion koeffitsienti[7]

	MICh	SST	AKI	JBS
MICh	1			
SST	0,967269	1		

6 Muallif ishlanmasi
7 Muallif ishlanmasi

AKI	0,91203	0,576726	1	
JBS	0,872195	0,702438	0,763992	1

Jadvalda keltirilgan natijalarga ko‘ra, natijaviy omil — kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi (MICh) bilan tanlangan barcha omillar o‘rtasida yuqori darajadagi musbat bog‘liqlik mavjudligi aniqlandi. Jumladan, kichik biznes subyektlarining mahsulot sotishdan sof tushumi — SST (rMICh,SST = 0,967269), asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi — AKI (rMICh,AKI = 0,91203) hamda kichik biznes subyektlarida jami bandlar soni — JBS (rMICh,JBS = 0,872195) omillari natijaviy ko‘rsatkich bilan kuchli darajada to‘g‘ri bog‘langanligi kuzatildi.

Shuningdek, omillar o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik qiymatlari rx1,x2 < 0,8 shartini qanoatlantirgani sababli modelda multikollinearlik holati mavjud emasligi aniqlandi. Bu esa regressiya modelini keyingi bosqichlarda shakllantirish va ekonometrik tahlilni davom ettirish mumkinligini tasdiqlaydi.

Tadqiqotlar natijalari shuni ko‘rsatadiki, hozirgi kunda respublikada faoliyat yuritayotgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari iqtisodiyot tarmoqlarining muhim drayverlaridan biri hisoblanadi. Ularning rivojlanish tendensiyalarini turli ekonometrik modellardan foydalanish orqali aniqlash mumkin. Xususan, eksponensial, darajali, logarifmik, ko‘rsatkichli, binomial hamda chiziqli funksiyalar iqtisodiy jarayonlarni modellashtirishda samarali qo‘llanilmoqda.

Shundan kelib chiqib, dastlab barcha omillarning turli o‘lchov birliklariga ega ekanligi inobatga olinib, ular natural logarifm asosida logarifmlandi. Keyingi hisob-kitoblar esa EViews dasturi yordamida amalga oshirildi [13-15] (4-jadval).

4-jadval

2-stsenariy bo‘yicha Namangan viloyati kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmining ko‘p omilli regressiya tenglamasi natijalari[8]

Dependent Variable: LNMICH				
Method: Least Squares				
Date: 06/16/23 Time: 21:21				
Sample: 2010 2022				
Included observations: 13				
Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
LNSST	0.959212	0.299158	3.206369	0.0107
LNAKI	0.083403	0.080091	1.041359	0.0249
LNJBS	5.017879	0.640944	7.828887	0.0000
C	-35.47071	4.155035	-8.536801	0.0000
			t_{jad}=2,201	
R-squared	0.990067	Mean dependent var		7.703428
Adjusted R-squared	0.986756	S.D. dependent var		0.992357
S.E. of regression	0.114203	Akaike info criterion		-1.254010
Sum squared resid	0.117382	Schwarz criterion		-1.080179
Log likelihood	12.15106	Hannan-Quinn criter.		-1.289740
F-statistic	299.0207	Durbin-Watson stat		2.193714
Prob(F-statistic)	0.000000	F_{Jad}=8,7633		

Jadval ma’lumotlarida keltirilgan koeffitsiyentlar qiymatlaridan kelib chiqib, quyidagi regressiya tenglamasi hosil qilindi:

$$LnMICh = 0{,}96LnSST + 0{,}08LnAKI + 5{,}02LnJBS - 35{,}47071$$

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, aniqlangan 2-regressiya tenglamasi parametrlarining t-Statistic mezoni bo‘yicha ahamiyatliligi tekshirildi. Bunda α = 0,05 va df = 11 bo‘lganda tjad = 2,201 ga tengligi inobatga olindi.

Natijalarga ko‘ra, kichik biznes subyektlarining mahsulot sotishdan sof tushumi — SST omili bo‘yicha tSST = 3,206369 > tjad = 2,201 hamda kichik biznes subyektlarida jami bandlar soni — JBS omili bo‘yicha tJBS =

8 Muallif ishlanmasi

7,828887 > tjad = 2,201 boʻlganligi sababli ushbu parametrlar statistik jihatdan ahamiyatli deb baholandi.

Qolgan omil, yaʼni kichik biznes subyektlari asosiy kapitaliga investitsiyalar hajmi — AKI parametrining ahamiyatlilik darajasini aniqlashtirish maqsadida retrospektiv sifat mezonlari — MAPE < 10% va TIC < 1 koʻrsatkichlaridan foydalanildi (5-rasm).

5-rasmda keltirilgan maʼlumotlarga koʻra, MAPE = 0,93 boʻlib, MAPE = 0,93 < 10% sharti bajarilgan. Shuningdek, TIC = 0,0061 < 1 boʻlgani sababli prognoz aniqligi yuqori ekani tasdiqlandi. Bu esa 2-regressiya tenglamasi parametrlarining barchasi iqtisodiy va statistik jihatdan ahamiyatli ekanligini koʻrsatadi.

Hosil qilingan 2-regressiya tenglamasi potensiallashtirilib, quyidagi koʻrinishga keltirildi [13-15] (5-rasm).

$$MICh = \frac{SST^{0,96} \cdot AKI^{0,08} \cdot JBS^{5,02}}{e^{35,47071}}$$

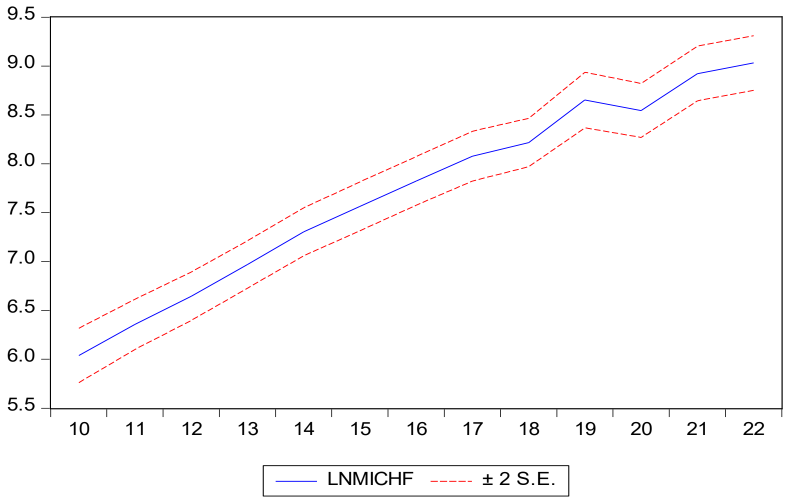

Forecast: LNMICHF	
Actual: LNMICH	
Forecast sample: 2010 2022	
Included observations: 13	
Root Mean Squared Error	0.095023
Mean Absolute Error	0.072542
Mean Abs. Percent Error	0.928601
Theil Inequality Coefficient	0.006121
Bias Proportion	0.000000
Variance Proportion	0.002496
Covariance Proportion	0.997504
Theil U2 Coefficient	0.341014
Symmetric MAPE	0.930036

5-rasm. 2-regressiya parametrlarini retrospektiv sifat mezonlari natijasi[9]

Ushbu 2*-regressiya tenglamasining statistik ahamiyatliligi Fisher mezoni asosida tekshirildi. **α** = 0,05 hamda k1 = 4 va k2 = 16 boʻlganda Fjad = 8,7633 ga tengligi inobatga olindi. Hisoblangan Fisher qiymati Fhis = 299,02 ni tashkil etgani sababli Fjad < Fhis sharti bajarildi. Bu esa 2*-regressiya tenglamasining statistik jihatdan ahamiyatli ekanligini koʻrsatadi.

Shuningdek, Durbin–Watson koʻrsatkichi DW = 2,19 ga teng boʻlgani sababli modelda avtokorrelyatsiya mavjud emasligi aniqlandi. Mazkur holat regressiya tenglamasining ishonchli va adekvat ekanligini tasdiqlaydi.

Aniqlangan 2*-regressiya tenglamasiga koʻra, agar tanlangan omillar, yaʼni sotishdan sof tushum va asosiy kapitalga investitsiyalar hajmi alohida-alohida 1,0 foizga oshirilsa, Namangan viloyati kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi mos ravishda 96,5 mlrd soʻm va 8,0 mlrd soʻmga qoʻshimcha oshishi aniqlanadi.

Shuningdek, sohada bandlar soni 9,0 ming nafarga oshirilsa, viloyatda kichik biznes subyektlari tomonidan ishlab chiqarilgan mahsulot hajmi qoʻshimcha 501,3 mlrd soʻmga yetishi kutilmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, institutlarning ahamiyati faqat qonunchilik bazasi bilan cheklanib qolmaydi. Bunda hukumatning bozor mexanizmlari va iqtisodiy erkinliklarga boʻlgan yondashuvi, shuningdek, boshqaruv tizimining samaradorligi muhim rol oʻynaydi. Davlat boshqaruvi jarayonlarini takomillashtirish, byurokratik tartib-taomillarni soddalashtirish, tartibga solish mexanizmlarini optimallashtirish, shaffoflikni kuchaytirish hamda tadbirkorlik subyektlariga koʻrsatiladigan xizmatlar sifatini oshirish iqtisodiy rivojlanish surʼatlarini jadallashtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, sud-huquq tizimining mustaqilligi va ishonchliligini taʼminlash investitsion muhitni yanada yaxshilash uchun muhim omillardan biri hisoblanadi.

Barcha ssenariylar boʻyicha olingan natijalarni umumlashtirish asosida, hozirgi sharoitda Namangan viloyatida kichik biznes subyektlari asosiy kapitaliga investitsiyalarni aholi bandligini oshirishga, mavjud ishlab chiqarish quvvatlarini toʻliq ishga tushirishga hamda energiya resurslaridan samarali foydalanishga yoʻnaltirish eng istiqbolli va samarali yoʻnalishlardan biri ekanligi aniqlandi.

Shuningdek, investitsion faoliyat samaradorligini oshirish maqsadida quyidagi yoʻnalishlarga alohida

9 Muallif ishlanmasi

e’tibor qaratish tavsiya etiladi:

- kichik biznes subyektlarini zamonaviy texnologiyalar asosida modernizatsiya qilish;
- ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish darajasini oshirish;
- energiya tejamkor texnologiyalarni keng joriy etish;
- ichki va tashqi investitsiyalarni jalb qilish mexanizmlarini takomillashtirish;
- hududda yangi ish o‘rinlarini yaratish orqali bandlik darajasini oshirish;
- raqamli boshqaruv va marketing texnologiyalaridan samarali foydalanishni kengaytirish.

Mazkur chora-tadbirlarni amalga oshirish hududda kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatining barqaror rivojlanishini ta’minlash, investitsion jozibadorlikni oshirish hamda iqtisodiy samaradorlikni yanada kuchaytirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 13.08.2019-yildagi “O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag‘allikni qisqartirish vazirligi huzuridagi Tadbirkorlikni rivojlantirish agentligi faoliyatini tashkil etish to‘g‘risida”gi PQ-4417-sonli Qarori, https://lex.uz/docs/-4472973
2. Joseph Schumpeter. *Iqtisodiy rivojlanish nazariyasi*. — Moskva: Progress, 1992.
3. Kolosov V.A., Turovskiy R.F. “Yangi rus chegaralari tipologiyasi”. // Rossiya Fanlar akademiyasi xabarlari. Geografiya seriyasi. — 1999. — №5. — 30–47-betlar.
4. Ilenkova S.D., Goxberg L.M., Yagudin S.Yu. va boshqalar. *Innovatsion menejment*. Oliy ta’lim muassasalari uchun darslik. — Moskva: YuNITI, 2000.
5. Otajanov Umid Abdullayevich. “Improving the Efficiency of Using Foreign Investments in Small Businesses”. *European Journal of Business Startups and Open Society*. — Vol. 4, №7, 2024.
6. Peter Drucker. *The Practice of Management*. — Butterworth-Heinemann, 1999.
7. Frederick Winslow Taylor. *The Principles of Scientific Management*. — 1911.
8. Henri Fayol. *Administration industrielle et générale: prévoyance, organisation, commandement, coordination, contrôle*. — Paris: H. Dunod et E. Pinat, 1916.
9. Michael H. Mescon, Michael Albert, Franklin Khedouri. *Management*. 3-nashr. — Cambridge, MA, 1988.
10. Lepeyko T.I., Koyuda V.A., Lukashov S.V. *Innovatsion menejment*. O‘quv qo‘llanma. — Xarkov: INJEK, 2015.
11. Peter Drucker. *The Practice of Management*. — Butterworth-Heinemann, 1999.
12. Alexander Levitin. *Introduction to the Design & Analysis of Algorithms*. — Addison-Wesley, 2003.
13. Bayxonov B.T. *O‘zbekiston iqtisodiyotida investitsiyalarni tarmoqlararo taqsimlashning ekonometrik modellashtirish uslubiyatini takomillashtirish*. Iqtisod fanlari doktori (DSc) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. — Toshkent: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, 2019. — 24 b.
14. Otajanov Umid Abdullayevich. *O‘zbekiston Respublikasi hududlarining investitsion salohiyatini ekonometrik baholashning intellektual faoliyatini takomillashtirish*. Iqtisod fanlari doktori (DSc) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya avtoreferati. — Toshkent: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, 2022. — 26 b.
15. Isakova Naima Ikromjonovna. *Xizmat ko‘rsatish korxonalarini rivojlantirishda marketing strategiyasini takomillashtirish*. Iqtisod fanlari doktori (DSc) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya ishi.

muhandislik
& iqtisodiyot
ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir Alibekov
Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 2

© Materiallar koʻchirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S–5669245 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**